

DET SISTA ÄVENTYRET- PER GUNNAR EVANDER

MÄNSKLIGA PROBLEM

”En isande kall strupe och känslan av att inte kunna andas, känslan av att förlora synen och fiskstim som jagar bort ens sömn. Känslan av att vara en besvikelse eller att aldrig nå upp till kraven från personerna omkring sig”.

Detta upplever huvudpersonen Jimmy i den välskrivna bok *”Det sista äventyret”* (1973), en bok som tar upp svåra ämnen men på ett sarkastiskt, humoristiskt och intressant sätt. Vi får följa hans resa genom skola, jobb, förlovning, militärtjänstgöring och sedan hans snirkliga väg tillbaka uppåt ifrån depression och ett djupt sammanbrott.

Denna bok speglar en verklighet som jag tror att många på olika sätt kan relatera till och boken berör ämnen som psykisk ohälsa, otrohet, ensamhet, låg självkänsla och även en orimligt kontrollerad uppväxt. Alla dessa teman anser jag att man kan kalla mänskliga problem, då dessa på olika sätt formar oss människor under olika livssituationer och är något många förr eller senare kan relatera till under livets gång.

Jimmy är en helt vanlig person men med ambitionen att vara alla till lags, vilket också blir en börda för honom tex för att han är rädd för att säga nej. Man märker tydligt genom hela boken hur han försöker att bli älskad och hur viktigt det är för honom att få vara en del av ett sammanhang. Den första händelsen som beskriver detta ingående är ”konvaljens avsked” (s.38) då Jimmy kastar ut en radio genom ett fönster efter att han gått med på en vadslagning. Han beskriver hur allas blickar är riktade mot honom och hur han efteråt blev belönad med berömmande ord och beundran av grabbarna vid militären.

Detta fenomen tror jag är vanligt, att bli pressad av en stor grupp människor, att göra något som samtidigt som det stärker personens status och samhörighet med gruppen också kan ge en känsla av ångest och ensamhet. Jimmy får ångest precis efter att han utfört vadslagning pga av sin låga självkänsla och sitt bekräftelsebehov och inte förrän de andra klappar och beundrar honom en stund senare kan han slappna av och känna sig lugn och ”godkänd av gruppen”. Hade man fått mer inblick i Jimmys tonårstid hade detta bekräftelsebehov antagligen visat sig blivit en börda att inte våga stå upp för sig själv vid tex festande, alkohol och rökning. Något många andra unga i dagens samhälle kämpar dagligen med - att faktiskt våga sätta gränser och säga nej vid sådant gruppträck.

Jimmys osäkerhet återkommer sedan genom hela boken och jag kan själv relatera till behovet av att känna sig accepterad och att aldrig våga säga ifrån till andra. Ett till exempel på detta är (s.77) då Jimmys fästmö Kerstin vill förlova sig och han säger ja emot sin vilja med tanken att ”inte ville han göra henne utom sig av besvikelse” och samtidigt vill han göra sin mor till viljes då hon bestämt anser detta vara ett bra parti. I kapitel 46 (s.326-341) blir det också tydligt att Jimmy redan sen unga år aldrig vågade säga ifrån till sina föräldrar och att han accepterade exempelvis fula och stickiga kläder som fick svetten att rinna, stryk för småsaker och att han alltid gjorde som hans mor ville även om han tyckte hon hade fel. Att Jimmy i mitten av boken är otrogen med sin elev Helfrid bottnar antagligen i hans bekräftelsebehov som han inte fått uppfyllt av sin fästmö Kerstin. Eftersom Jimmys uppväxt inneburit osäkerhet och brist på kärleksfulla relationer (tex till sina föräldrar) så får han detta behov tillgodosett när han är tillsammans med Helfrid och han blir bekräftad att han duger. Så även otroheten tror jag man kan koppla till uppväxten.

Hans mor är genom bokens gång missnöjd med sin son för att han misslyckas med militärtjänstgöringen (s.63), bryter sin förlovning (s.133), blir av med jobbet (s. 137) och tills slut när han hamnar på psykiatriavdelningen (s.205). Varje gång han misslyckas utbrister hon "Du ska vara glad att inte din far lever så att han slipper se dina misslyckanden". Tänk att behöva växa upp med dessa ord ringande i huvudet och att ständigt behöva göra sin mor, och även sin döde far, besviken. Det är ingen lätt börda och i slutet förstår man att moderns sätt gentemot Jimmy är en av grundpelarna till hans ångest och bekräftelsebehov. Barndomen och uppväxten är det som formar oss människor till hur vi blir och många med psykisk ohälsa kan spåra orsakerna tillbaka till händelser under ens unga år. Det är detta som Alec, psykologen, använder sig av för att försöka att grundlägga varför och hur Jimmys ångest uppstod och utifrån det kan man försöka jobba vidare och även få mer insikt i varför man mår dåligt eller känner på ett visst sätt.

Psykisk ohälsa är något som ökar snabbt i dagens samhälle men det är egentligen inget nytt. Redan under 70-talet då denna bok gavs ut så belyser man detta problem. Det man förstår är däremot skillnaden i hur man såg på personer med psykisk ohälsa och behandling. Jimmys mamma vill tex inte erkänna att hennes son är inlagd på en psykiatrisk avdelning och skyller orsaken på hans beteende på en kvardröjande förkylning. I boken nämns också att man använder elchocker som behandlingsmetod. Idag vet vi att den bästa hjälpen är via samtalsstöd och att försöka förstå bakgrunden till ens problem, så som Alec i boken försöker göra. Idag har vi trots en ökande psykisk ohälsa en större förståelse för detta och många pratar och uppmärksammar detta, men det var inte så för bara några år sen, så jag måste säga att denna bok var före sin tid med detta högaktuella ämne.

Denna bok tar upp flera mänskliga problem som många kämpar med varje dag, precis som Jimmy, men den visar också på att det finns hopp och hjälp för att bearbeta dessa. I slutet får Jimmy komma till en gård ute på landet och han deltar i olika samtal men får också ägna sig åt naturen, fåglar och sina intressen. Han får tillbaka glädjen och livslusten och jag tror att något av de viktigaste här i världen är att stanna upp och ta tillvara på de små stunderna. Man ska inte heller vara rädd att ta hjälp om man mår dåligt och ta sig tid till sådant som man gillar att göra och mår bra av. Hitta din fristad. Kanske är det att dansa, måla eller kanske ska du göra som Jimmy, gå ut i naturen och söka efter lugnet som finns där ute, tillgängligt för oss alla.

Rebecca Rommel

15/2-2019